

УДК 378.91:343.82:335.01

DOI 10.32755/sjeducation.2022.01.182

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ІЗ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Тогочинський Олексій Михайлович, доктор педагогічних наук,
професор, ректор,

*Академія Державної пенітенціарної служби
(14000, Україна, м. Чернігів, вул. Гонча, 34)*

ORCID: 0000-0002-8170-6237

У статті представлено педагогічні умови, що забезпечують організацію освітнього процесу в закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання в умовах воєнного стану, виходячи з права на автономію закладу вищої освіти та правової регламентації його діяльності.

Мета статті полягає у визначенні педагогічних умов організації освітнього процесу в закладі вищої освіти із специфічними умовами навчання за умов введення воєнного стану на всій території України.

Методологія статті. Розгляд особливостей організації освітнього процесу в закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання. Розкрито, що під час воєнного стану виникає потреба в запровадженні педагогічних умов, які дозволяють вирішити питання, пов'язані з: обмеженням можливостей щодо використання інформаційних та комунікаційних технологій в освітньому процесі за відсутності інтернету та мобільного зв'язку; забезпеченням своєчасного виконання курсових та кваліфікаційних робіт усіма здобувачами вищої освіти; проведенням групових занять, що передбачають циркуляцію мовної інформації з обмеженим доступом; залученням науково-педагогічних працівників та курсантів до наукової роботи. Встановлено, що в нормативно-правових актах, які регулюють освітній процес, надано загальні рекомендації щодо забезпечення двостороннього зв'язку між суб'єктами освітнього процесу в закладі вищої освіти. Продемонстровано на прикладі Академії Державної пенітенціарної служби ефективність запровадження педагогічних умов, пов'язаних з організацією освітнього процесу в умовах воєнного стану. Освітній процес представлено через систему науково-методичних і педагогічних заходів, що засвідчили свою доцільність в умовах воєнного стану.

Результати. Аналіз нормативно-правових актів, які регламентують діяльність закладів вищої освіти, сприяв виділенню особливостей організації освітнього процесу в умовах воєнного стану. Доведено, що в умовах воєнного стану на організацію освітнього процесу суттєво впливають фактори, викликані складнощами у використанні інформаційно-комунікаційних технологій для проведення групових занять, постановці навчальних завдань, що потребують опрацювання додаткових джерел, які знаходяться в спеціальній бібліо-

теці, у забезпеченні академічної доброчесності та ефективного розвитку загальних і спеціальних (фахових) компетентностей.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони сприяють обранню педагогічних умов для організації освітнього процесу в закладі вищої освіти із специфічними умовами навчання в умовах воєнного стану.

Ключові слова: автономія закладу вищої освіти, педагогічні умови, індивідуальний графік, інформаційно-комунікаційні технології, навчальні дисципліни.

ORGANIZATION OF EDUCATIONAL PROCESS AT HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION WITH SPECIFIC STUDYING CONDITIONS IN TERMS OF MARTIAL LAW: CHALLENGES AND WAYS OF SOLVING

Togochynskiy Oleksii Mykhailovych, Doctor of Sciences (Pedagogics),
Professor, Rector,

*Academy of the State Penitentiary Service
(34 Honcha Street, Chernihiv, 14000, Ukraine)*

ORCID: 0000-0002-8170-6237

Pedagogical conditions that ensure the organization of the educational process in higher educational institutions with specific studying conditions in terms of martial law based on the right to autonomy of higher educational institution and legal regulation of its activities are presented in the article.

The purpose of the article is to determine the pedagogical conditions for the organization of the educational process in higher educational institution with specific studying conditions in terms of martial law throughout Ukraine.

Methodology of the article. Consideration of the peculiarities of the organization of the educational process in higher educational institutions with specific studying conditions. It is revealed that in terms of martial law, there is a need to introduce pedagogical conditions to address issues related to: limiting opportunities for the use of information and communicative technologies in the educational process while the absence of the Internet and mobile communications; ensuring timely completion of course and qualification papers by all applicants for higher education; conducting group classes that provide for the circulation of language information with limited access; involving scientific and pedagogical workers and cadets in scientific work. It is highlighted that the normative legal acts regulating the educational process provide general recommendations for ensuring two-way communication between the subjects of the educational process in a higher educational institution. The effectiveness of the introduction of pedagogical conditions related to the organization of the educational process in terms of martial law has been demonstrated, on the example of the Academy of the State Penitentiary Service. The educational process is represented through a system of scientific and methodological and pedagogical measures that have proven their worth in terms of martial law.

Results. The analysis of normative legal acts regulating the activity of higher educational institutions contributed to the highlighting of the peculiarities of the

organization of the educational process in the terms of martial law. It is proved that in terms of martial law the organization of the educational process is significantly influenced by factors caused by difficulties in using informative and communicative technologies for group classes, setting educational tasks that require additional sources in a special library, ensuring academic integrity, effective development of general and special (professional) competencies.

Practical significance of the obtained results is that they contribute to choosing the pedagogical conditions that promote the organization of the educational process in higher educational institutions with specific studying conditions in terms martial law.

Key words: autonomy of higher educational institution, pedagogical conditions, individual schedule, informative and communicative technologies, academic disciplines.

Постановка проблеми. Воєнний стан, введений Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022, став наслідком збройної агресії російської федерації, війська якої окупували територію Чернігівщини, внаслідок чого місто Чернігів перебувало певний час в оточенні, що вплинуло на організацію освітнього процесу в Академії Державної пенітенціарної служби.

За умов воєнного стану виникла потреба в запровадженні нових підходів до вибору технологій та методів навчання, отримання, відправлення й використання інформації як здобувачами вищої освіти та слухачами курсів підвищення кваліфікації, так і науково-педагогічними працівниками, що зумовлює необхідність у пошуку відповідного методичного й дидактичного забезпечення навчальних дисциплін, формування готовності суб'єктів учіння до передачі та засвоєння знань, набуття ними практичних умінь та навичок.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Серед публікацій, в яких представлено організацію освітнього процесу в закладах вищої освіти, що готують персонал для правоохоронних органів та пенітенціарної діяльності, можна назвати праці таких науковців, як: Аніщенко В. О., яка розглядала систему та зміст ступеневої професійної підготовки пенітенціарного персоналу [1]; Безносюка О., який покладав в основу організації освітнього процесу взаємозв'язок між органами та установами виконання покарань й закладами вищої освіти для підготовки майбутніх офіцерів, запровадження інновацій та розвиток студентського самоврядування [2]; Горбача І., який вивчав структуру комуні-

кативної компетентності персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України [3]; Дармограй П. В., який педагогічними умовами формування професійної компетентності майбутніх офіцерів пенітенціарної служби вважав такі: «урахування вимог компетентнісного підходу та особливостей управлінської службової діяльності офіцера ДПтС України при організації фахової підготовки; конструювання змісту фахової підготовки на основі системи професійних, правових і гуманістичних ціннісних пріоритетів; забезпечення розвитку комунікативних професійних умінь і навичок дій майбутніх офіцерів ДПтС України в повсякденних і конфліктних ситуаціях; активізація самостійної роботи курсантів під час планових занять та самостійної підготовки шляхом застосування навчально-методичного забезпечення дослідницького типу» [4, с. 15]; Конопацької О. М. та Можарівського М. Р., які пропонували формувати у майбутніх працівників пенітенціарної сфери соціально-психологічну готовність до професійної діяльності шляхом розвитку таких її компонентів, як-от: адаптаційна готовність, інформаційна готовність, мотиваційна і фізична готовність [8]; Кузнецова О. О., який до арсеналу необхідних загальних і спеціальних компетентностей фахівця пенітенціарної системи зараховував компетентності в галузі інформатики, що дозволяють проявляти здатності до використання сучасних прикладних комп'ютерних технологій, підтримувати ділову комунікацію, упроваджувати інноваційні та використовувати мережеві технології, автоматизовані пошукові системи, опановувати технології електронного документообігу тощо [9, с. 69]; Скірта Р. І., який пропонував навчати рукопашному бою курсантів у навчальних закладах ДПтС України з урахуванням обмеженого простору, особливих умов (застосування сльозогінного газу, у темряві, однією рукою в разі поранення), після значного фізичного навантаження) [14, с. 135]; Хашева В. Г., Шаблістого В. В., які обґрунтовували доцільність тестових завдань з «Кримінально-виконавчого права» «...не лише в навчальному процесі для курсантів та слухачів юридичних навчальних закладів відповідного профілю, а й у системі службової підготовки персоналу ДКВСУ, коли практичний працівник має змогу користуватися всіма необхідними дже-

релами та перевірити рівень своєї обізнаності з кримінально-виконавчим законодавством і правом» [15, с. 254–255].

Проте варто наголосити, що проблеми організації освітнього процесу в закладі вищої освіти із специфічними умовами навчання в умовах воєнного стану та створення для цього відповідних педагогічних умов не ставали предметом наукових розвідок авторів.

Постановка завдання полягає в аналізі нормативно-правових актів, що регламентують організацію освітнього процесу в закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання під час введення воєнного стану, й визначенні проблемних питань в його реалізації та застосуванні шляхів їх вирішення через розробку педагогічних умов.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до статті 47 Закону України «Про вищу освіту» освітній процес у закладі вищої освіти «провадиться через систему науково-методичних і педагогічних заходів, що спрямовані на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей у осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно розвиненої особистості» [10].

Відповідно до підпункту б¹ пункту 1 статті 1 Закону України «Про вищу освіту» Академія Державної пенітенціарної служби (далі – Академія ДПтС) є закладом вищої освіти із специфічними умовами навчання. В умовах воєнного стану Академія ДПтС та її територіально відокремлені відділення (Білоцерківська філія Академії ДПтС, Кам'янська філія Академії ДПтС, Хмельницька філія Академії ДПтС) не припинили здійснювати освітню діяльність у результаті збройної агресії російської федерації проти суверенітету і територіальної цілісності України, хоча місто Чернігів перебувало в зоні активних бойових дій з 24 лютого по 02 квітня 2022 року.

Законом України «Про правовий режим воєнного стану» було введено правові засади діяльності установ та організацій в умовах воєнного стану, у тому числі обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб [11]. Виходячи з цього, Державна служба якості освіти України надала 30 рекомендацій закладам освіти, як пра-

цювати в умовах воєнного стану, зокрема – закладам вищої освіти [7].

Серед рекомендацій є такі, що стосуються:

– відсутності вимог у жодному нормативно-правовому акті пропонувати викладачам достроково виконати контракт, хоча «збільшення обсягу деяких робіт під час воєнного стану в межах зазначеної тривалості (60 год. робочий тиждень) допустиме» [16];

– можливості провадження індивідуальної форми навчання за індивідуальним графіком відповідно до роз'яснень Міністерства освіти і науки України від 15.03.2022 № 1/3463-22 та наказу «Про затвердження методичних рекомендацій щодо окремих питань завершення 2021/2022 навчального року» від 01.04.2022 № 29 [17];

– можливості працювати дистанційно науково-педагогічним працівникам, які виїхали за кордон під час воєнного стану [18];

– створення керівництвом, в межах реалізації права на автономію закладу вищої освіти, відповідних умов праці в умовах воєнного стану (надається доступ до мережі «Інтернет», облаштовуються відповідні умови у сховищах закладу тощо) спеціалістам навчального відділу [19];

– державних гарантій учасникам освітнього процесу в умовах воєнного стану незалежно від місця їхнього проживання/перебування щодо організації освітнього процесу в дистанційній формі чи будь-якій іншій формі, що є найбільш безпечною [6];

– організації освітнього процесу в закладі вищої освіти, що перебуває на території, де ведуться бойові дії, а викладачі виїхали з міста, в дистанційному режимі за технічної можливості, а якщо така можливість відсутня, то вносити зміни до графіка освітнього процесу й навчального плану [20];

– переведення керівниками закладів вищої освіти в готовність об'єктових формувань цивільного захисту до дій за призначенням для проведення робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, що виникли внаслідок воєнних (бойових) дій [21].

Аналіз цих положень свідчить про те, що заклади вищої освіти, маючи право на автономність, передбачену Законом України «Про вищу освіту», зобов'язані організовувати освітній

процес, у тому числі з використанням технологій дистанційного навчання, запроваджувати навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком.

Враховуючи те, що «для досягнення поставленої мети необхідно, щоб кожен етап освітнього процесу був забезпечений усіма необхідними ресурсами та виконував функцію, що на нього покладається» [5, с. 114], було проведено аналіз та виділено особливості навчання курсантів та слухачів, які необхідно враховувати в організації освітнього процесу під час воєнного стану.

Серед особливостей можна назвати такі:

- створення безпечних умов для роботи викладачів та навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком (за умови оголошення повітряних тривоги, артилерійських та ракетних обстрілів тощо);

- налагодження комунікації з усіма суб'єктами освітнього процесу, в тому числі за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій (електрогенератор, StarLink-інтернет Ілона Маска);

- запобігання витоку інформації з обмеженим доступом, яка циркулює у вигляді акустичних хвиль;

- розвиток загальних та спеціальних (фахових) компетентностей у здобувачів вищої освіти з використанням платформ дистанційного навчання (Zoom, Google Classroom, Prometheus, Future Learn, Creative Practice та ін.);

- формування готовності у здобувачів вищої освіти до виконання посадових обов'язків за різними напрямками професійної діяльності (нагляд за засудженим; соціально-виховна робота; реалізація пробаційних програм та програм диференційованого виховного впливу; облік засуджених; контроль за дотриманням засудженими порядку та умов відбування покарання, режиму; залучення засуджених до позбавлення волі до суспільно корисної праці, загальноосвітнього і професійно-технічного навчання тощо) шляхом здійснення практичної підготовки в органах та установах виконання покарань;

- використання технологій дистанційного навчання (інтернет-конференції, форуми, електронні бесіди (chats), тести, електронні підручники з навчальних дисциплін, електронні бібліотеки (репозитарії) та ін.);

– змішане навчання, що поєднує онлайн-навчання, традиційне навчання з викладачем та самостійну роботу курсантів і слухачів;

– поточний та підсумковий контроль знань, дострокова атестація здобувачів вищої освіти, які навчаються на випускному курсі.

Варто звернути увагу на те, що, як наголошує Самосьон А. О., «...йдеться не просто про забезпечення навчання для майбутніх працівників КВС, а про безперервну й цілісну професійну підготовку, що, беззаперечно, знадобиться кожному незалежно від того, яку посаду він обійматиме та які функціональні обов'язки виконуватиме. Це пояснюється тим, що працівники КВС постійно перебувають в умовах підвищеної небезпеки та напруження, а у процесі реалізації покладених на цю структуру правоохоронних завдань виконують функції, не притаманні пересічним громадянам, наприклад, працівники займаються ресоціалізацією засуджених, застосовують заходи фізичного впливу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю у випадках і в порядку, передбачених чинним законодавством та ін.» [13, с. 144].

Отже, фізична та спеціальна фізична підготовка, вогнева підготовка, тактико-спеціальна підготовка є складовими освітньої програми, а тому повинні займати відповідне місце в організації освітнього процесу з курсантами.

Виходячи з вищевикладеного, педагогічними умовами, що забезпечують формування програмних компетентностей курсантів та слухачів в умовах воєнного стану, є:

– організація освітнього процесу з урахуванням особливостей подальшої професійної діяльності випускника (засвоєння знань та набуття практичних умінь і навичок їх застосування в галузі права, освіти, соціальних та поведінкових наук);

– конструювання змісту підготовки майбутніх фахівців з використанням інтерактивних методів і технологій навчання (ситуаційні вправи, рольові ігри, кейс-метод та ін.);

– запровадження технологій дистанційного навчання;

– регулярний контроль знань та вмінь курсантів і слухачів на основі чітко визначених критеріїв оцінювання їхніх навчальних досягнень;

– створення викладачами умов та ресурсів для самостійного навчання курсантів і слухачів.

Також треба зазначити, що заклади вищої освіти із специфічними умовами навчання отримали можливість у 2022 році провести атестацію курсантів (слухачів) випускних курсів та здійснити дострокові випуски з присвоєнням випускникам військових звань офіцерського складу, спеціальних звань середнього складу поліцейських та середнього начальницького складу служби цивільного захисту із призначенням на відповідні посади [12].

На виконання вимог Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 року № 556-VII (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 10.03.2022 року № 1/3417-22 «Про завершення навчального року» вченою радою було прийнято рішення про достроковий випуск здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. З метою забезпечення виконання здобувачами навчального плану та організації дострокового випуску Академією ДПіТС здійснено ряд заходів, а саме:

– проведено захист стажування (виробничої практики) на посаді здобувачами вищої освіти 4-го курсу денної форми навчання, які навчаються за державним замовленням та за кошти фізичних, юридичних осіб;

– перенесено дату випуску курсантів денної форми навчання;

– перенесено дату випуску студентів денної форми навчання за кошти фізичних, юридичних осіб;

– перенесено дату випуску слухачів (за кошти державного бюджету) та студентів (за кошти фізичних, юридичних осіб) заочної форми навчання.

Для проведення атестації курсантів випускного курсу:

– підготовлено програму проведення атестації здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю: 262 «Правоохоронна діяльність»; 051 «Економіка»; 053 «Психологія»;

– організовано та проведено захист результатів практики;

– сформовано особові справи із внесенням до них усієї необхідної документації;

– підготовлено проекти наказів про присвоєння спеціальних звань;

– внесено дані до ЄДЕБО та виготовлені дипломи бакалавра і додатки до них та ін.

На базі одного з територіально відокремлених відділень Академії ДПтС проведено атестацію курсантів, які навчалися за кошти державного бюджету в дистанційному режимі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Здобувачів першого (бакалаврського), другого (магістерського) та третього (освітньо-наукового) рівнів вищої освіти, які навчаються на 1–3-му курсах, переведено на навчання за індивідуальним графіком.

За наслідками практичної підготовки здобувачів вищої освіти відбувся захист навчальної практики курсантами і студентами 3-го курсу з використанням технологій дистанційного навчання.

Здійснена підготовча робота для проведення атестації здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання за спеціальностями 081 «Право» та 262 «Правоохоронна діяльність», які навчаються за кошти державного бюджету та за кошти фізичних, юридичних осіб.

Згідно з наказом Міністерства юстиції України проведено підвищення кваліфікації за програмою «Ефективний пенітенціарний менеджмент».

Співробітники факультету заочного навчання та навчання за кошти фізичних, юридичних осіб за період введення воєнного стану:

- збирали інформацію щодо місця перебування студентів;
- встановлювали зв'язок з викладачами кафедр для складання графіків індивідуального навчання студентів і слухачів;
- розробляли графіки індивідуального навчання студентів і слухачів факультету;
- щотижнево в Zoom проводили старостат з метою контролю виконання індивідуальних завдань студентами;
- раз на тиждень у Zoom проводили наради з групами студентів щодо виконання ними індивідуальних завдань.

Для організованого завершення освітнього процесу зі студентами 4-го курсу денної форми навчання та студентами (слухачами) 5-го курсу заочної форми навчання і дострокового випуску:

- складено розклад проведення атестації здобувачів;

– ознайомлено випускників з методичними рекомендаціями для проведення атестації здобувачів вищої освіти з галузей знань 08 «Право» та 26 «Цивільна безпека»;

– організовано та проведено захист результатів виробничої практики студентами 4-го курсу денної форми навчання (перевірка правильності оформлення звітів з практики, характеристик, залік у режимі відеоконференції);

– підготовлено зведені відомості виконання індивідуальних навчальних планів здобувачами вищої освіти;

– здійснено збір та перевірку актуальних документів випускників, що посвідчують особу (паспорт, реєстраційний номер картки платника податків) та занесення їх до ЄДЕБО;

– оформлено попереднє замовлення дипломів бакалавра для випускників факультету (в ЄДЕБО та для друку);

– створено додатки до дипломів бакалавра для студентів (слухачів) факультету заочного навчання та навчання за кошти фізичних, юридичних осіб та ін.

Висновки. На організацію освітнього процесу в умовах воєнного стану впливає багато негативних факторів, нівелювати які можливо за рахунок запровадження змішаної форми навчання, використання інформаційно-комунікаційних технологій навчання, які дозволяють зробити навчання безпечним, цікавим, результативним та практико-орієнтованим. Створення педагогічних умов, які враховують специфіку освітнього процесу в закладі вищої освіти із специфічними умовами навчання, забезпечує ефективність його провадження і дозволяє сформувати необхідні загальні та спеціальні (фахові) компетентності.

Предметом подальших наукових розвідок стане методика розробки тестових завдань для курсантів з метою визначення рівня знань та вмій щодо ведення службової документації.

Список використаних джерел

1. Аніщенко В. О. Теоретичні та методичні засади ступеневої професійної підготовки офіцерів Державної кримінально-виконавчої служби України: автореф. дис. ... доктора пед. наук: 13.00.04 / Нац. акад. Держ. прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького. Хмельницький, 2020. 40 с. URL: https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/1anishchenko_v_o-aref.pdf (дата звернення: 28.04.2022).

2. Безносюк О. Інновації в підготовці слухачів вищих навчальних закладів Державної пенітенціарної служби України. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. Серія: Педагогіка. 2017. Вип. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadped_2017_2_4 (дата звернення: 25.04.2020)

3. Горбач І. Структура комунікативної компетентності персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2018. № 3. С. 3–12.

4. Дармограй П. В. Формування професійної компетентності майбутніх офіцерів Державної пенітенціарної служби України у процесі фахової підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. Хмельницький, 2017. 20 с.

5. Диська Д. Г. Особливості системи організації освітнього процесу в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. Вип. 1 (16). Т. 4. С. 113–117. URL: http://www.pjv.nuoua.od.ua/v1-4_2017/26.pdf (дата звернення: 28.04.2022).

6. Державні гарантії учасникам освітнього процесу в умовах воєнного стану. URL: <https://sqe.gov.ua/derzhavni-garantii-uchasnikam-osvitni/> (дата звернення: 24.04.2022).

7. Заклади освіти в умовах воєнного стану. Рекомендації Державної служби якості освіти про те, як закладам освіти працювати в умовах воєнного стану. URL: <https://sqe.gov.ua/diyalnist/rekomendacii-zakladam-osviti/zakladi-osviti-v-umovakh-voennogo-stan/> (дата звернення: 28.04.2022).

8. Конопацька О. М., Можарівський М. Р. Формування соціально-психологічної готовності працівників Державної пенітенціарної служби України до професійної діяльності. *Науковий вісник Інституту кримінально-виконавчої служби*. 2014. № 1. С. 125–129.

9. Кузнецов О. О. Структура та зміст інформатичної компетентності фахівця пенітенціарної системи. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Серія: Педагогічні науки. 2017. Вип. 144. С. 67–72.

10. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 37-38, ст. 2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 28.04.2022).

11. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 28. Ст. 250. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#top> (дата звернення: 28.04.2022).

12. Про проведення в 2022 році дострокових випусків курсантів (слухачів) випускних курсів вищих військових навчальних закладів,

військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти та закладів фахової передвищої військової освіти, закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, що належать до сфери управління Міністерства внутрішніх справ та Державної служби з надзвичайних ситуацій. Кабінет Міністрів України: розпорядження від 28 лютого 2022 р. № 190-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/190-2022-p#top> (дата звернення: 28.04.2022).

13. Самосьонюк А. О. Актуальні питання підготовки працівників Державної кримінально-виконавчої служби. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2018. № 1(3). С. 143–151.

14. Скирта Р. І. Специфічні особливості методики проведення занять з рукопашного бою з курсантами Державної пенітенціарної служби України. *Науковий вісник Інституту кримінально-виконавчої служби*. 2014. № 2. С. 133–136.

15. Хашев В. Г., Шаблистий В. В. Актуальні питання вдосконалення підходів до підготовки кадрів для Державної кримінально-виконавчої служби України. *Науковий вісник Сіверщини*. Серія: Право. 2018. № 1. С. 248–255.

16. Чи може заклад вищої освіти пропонувати викладачам достроково виконати контракти? URL: <https://sqe.gov.ua/chi-mozhe-zaklad-vishhoy-osviti-pronovuva/> (дата звернення: 28.04.2022).

17. Чи можна під час воєнного стану провадити індивідуальну форму навчання? URL: <https://sqe.gov.ua/chi-mozhna-pid-chas-voennogo-stanu-provad/> (дата звернення: 28.04.2022).

18. Чи може науково-педагогічний працівник, який виїхав за кордон під час воєнного стану, працювати дистанційно? URL: <https://sqe.gov.ua/chi-mozhe-naukovo-pedagogichniy-pracivn/> (дата звернення: 28.04.2022).

19. Чи може працювати дистанційно головний спеціаліст навчального відділу в умовах воєнного стану? URL: <https://sqe.gov.ua/chi-mozhe-pracyuvati-distanciyno-golovn/> (дата звернення: 28.04.2022).

20. Як організувати освітній процес в закладі вищої освіти, що перебуває на території, де ведуться бойові дії? URL: <https://sqe.gov.ua/yak-organizuvati-osvitniy-proces-v-zak/> (дата звернення: 28.04.2022).

21. Як працюють заклади освіти під час воєнного стану. URL: https://buh.ligazakon.net/news/209657_yak-pratsyuyut-zakladi-osviti-pd-chas-vonnogo-stanu--mon (дата звернення: 25.04.2022).

References

1. Anishchenko, V. O. (2020), Teoretic and methodical bases of graduate professional training of officers of the State Criminal and

Executive Service of Ukraine: Doctor of Sciences (Pedagogics) Thesis, National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine named after B. Khmelnytskyi, Khmelnytskyi, available at: https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/1anishchenko_v_o-aref.pdf (accessed 28 April 2022).

2. Beznosiuk, O. (2017), Innovations in the training of students of higher educational institutions of the State Penitentiary Service of Ukraine, *National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine named after B. Khmelnytskyi*. Series: Pedagogics, Issue 2, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadped_2017_2_4 (accessed 28 April 2022).

3. Horbach, I. (2018), The structure of communicative competence of the staff of the State Criminal and Executive Service of Ukraine, *Theory and practice of social systems management*, № 3, pp. 3–12.

4. Darmohrai, P. V. (2017), Formation of professional competence of future officers of the State Penitentiary Service of Ukraine in the process of professional training: PhD in Pedagogics Thesis, Khmelnytskyi Humanitarian and Pedagogical Academy, Khmelnytskyi.

5. Diska, D. H. (2017), Features of the system of organization of the educational process in higher educational institutions with specific learning conditions, *Prykarpattia Legal Bulletin*, Issue 1 (16), Vol. 4, pp. 113–117, available at: http://www.pjv.nuoua.od.ua/v1_4_2017/26.pdf (accessed 28 April 2022).

6. State guarantees to participants in the educational process in martial law, available at: <https://sqe.gov.ua/derzhavni-garantii-uchasnikam-osvitni/> (accessed 28 April 2022).

7. Educational institutions in condition of martial law. Recommendations of the State Service for the Quality of Education on educational institutions working in martial law, available at: <https://sqe.gov.ua/diyalnist/rekomendacii-zakladam-osviti/zakladi-osviti-v-umovakh-voienno-go-stand/> (accessed 28 April 2022).

8. Konopatska, O. M. and Mozharivskiy, M. R. (2014), Formation of social and psychological readiness of employees of the State Penitentiary Service of Ukraine for professional activity, *Scientific Bulletin of the Institute of Penitentiary Service*, № 1, pp. 125–129.

9. Kuznetsov, O. O. (2017), Structure and content of information competence of a penitentiary system specialist, *Bulletin of Chernihiv National Pedagogical University*. Series: Pedagogical sciences, Issue 144, pp. 67–72.

10. Ukraine (2014), *On Higher Education*: Law of Ukraine dated July 1, 2014, № 1556-VII, № 37–38, Art. 2004, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (accessed 28 April 2022).

11. Ukraine (2015), *On the legal regime of martial law*: Law of Ukraine, Verkhovna Rada, № 28, Art. 250, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#top> (accessed 28 April 2022).

12. Ukraine (2022), *On conducting early graduation of cadets (students) in 2022 graduation courses of higher military educational institutions, military educational units of higher educational institutions and institutions of professional higher military education, higher educational institutions with specific learning conditions under the Ministry of Internal Affairs and State Emergency Service*: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated February 28, 2022, № 190-p, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/190-2022-p#top> (accessed 28 April 2022).

13. Samosionok, A. O. (2018), Current issues of employees' training of the State Criminal and Executive Service, *Bulletin of the Penitentiary Association of Ukraine*, № 1 (3), pp. 143–151.

14. Skyrta, R. I. (2014), Specific features of the methodology of hand-to-hand combat classes with cadets of the State Penitentiary Service of Ukraine, *Scientific Bulletin of the Institute of Criminal and Executive Service*, № 2, pp. 133–136.

15. Khashev, V. H. and Shablysty, V. V. (2018), Topical issues of improving approaches to training for the State Criminal and Executive Service of Ukraine, *Scientific Herald of Sivershchyna*. Series: Law, № 1, pp. 248–255.

16. Can a higher educational institution offer teachers early contracts? available at: <https://sqe.gov.ua/chi-mozhe-zaklad-vishhoi-osviti-proponuva/> (accessed 28 April 2022).

17. Is it possible to conduct an individual form of education during martial law? available at: <https://sqe.gov.ua/chi-mozhna-pid-chas-voiennoho-stanu-provad/> (accessed 28 April 2022).

18. Can a researcher who went abroad during martial law work remotely? available at: <https://sqe.gov.ua/chi-mozhe-naukovo-pedagogichniy-pracivn/> (accessed 28 April 2022).

19. Can the chief specialist of the training department work remotely in martial law? available at: <https://sqe.gov.ua/chi-mozhe-pracyuvati-distanciyno-golovn/> (accessed 28 April 2022).

20. How to organize the educational process in a higher educational institution located in the territory where hostilities are taking place? available at: <https://sqe.gov.ua/yak-organizuvati-osvitniy-proces-v-zak/> (accessed 28 April 2022).

21. How educational institutions work during martial law, available at https://buh.ligazon.net/news/209657_yak-pratsyuyut-zakladi-osviti-pd-chas-vonnogo-stanu--mon (accessed 25 April 2022).